

Cvijeta Anđelković*

bankarska praksa

PRVA ISKUSTVA U PRIMENI REVIDIRANIH JEDNOOBRAZNIH PRAVILA I OBIČAJA ZA DOKUMENTARNE AKREDITIVE UCP 600

Prva analiza šestomesečne (1. juli 2007. - 31. decembar 2007.) primene novih Pravila pokazuje da pojedine banke u svetu različito postupaju kod izdavanja dokumentarnih akreditiva kada je reč o primeni revidiranih Pravila, odnosno UCP 600.

* Sekretar Komisije za bankarsku tehniku i praksu ICC Serbia i član Bankarske komisije ICC Pariz

Pravila za dokumentarne akreditive Revizija 2007. ICC Publikacija No. 600, se primenjuju u praksi od 1. jula 2007. godine tako da od tog datuma postoji dualni sistem Pravila, UCP 500 za akreditive izdate do 1. jula 2007. kojima rok važnosti ističe posle 1. jula 2007. godine i nova UCP 600 za akreditive izdate od 1. jula 2007. godine. Jedino je jasno da svi akreditivi izdati sa kaluzulom o primeni pravila *"Subject to UCP latest version"* podrazumevaju automatski primenu svake nove verzije.

Prva analiza šestomesečne primene novih Pravila pokazuje da pojedine banke u svetu različito postupaju kod izdavanja dokumentarnih akreditiva kada je reč o primeni revidiranih Pravila, odnosno UCP 600. Analiza obuhvata sedam zemalja: Austriju, Nemačku, Slovačku, Hrvatsku, Rumuniju, Ukrajinu i Srbiju.

Posle 1. jula 2007. godine, veći broj banaka je bio spreman, ako njihovi klijenti zahtevaju, da i dalje izdaju akreditive koji potpadaju pod UCP 500, tako da je pet banaka odgovorilo da imaju 20% uvoznih akreditiva na koje se i dalje primenjuju UCP 500 a u avgustu i septembru je došlo do blagog porasta udela akreditiva izdatih po UCP 500.

Međutim, mora se istaći da su sve banke u svetu spremno dočekale uvođenje u praksu novih Pravila UCP 600 i da su banke već prilagodile svoje obrasce promeni koja se dogodila 1. jula 2007. godine. Preporučeno je bankama da koriste formu *"Subject to UCP 600"* ili samo *"UCP600"* a ne *"UCP latest version"*, jer ovo poslednje može dovesti do zabune i čak problema kada se izmene pravila, a klijent i dalje želi da se akreditiv likvidira po pravilima koja su bila na snazi u momentu izdavanja akreditiva.

Pravila su prevedena na jezike svih

analiziranih zemalja, a samo su Srbija i Hrvatska prevele ISBP (vodič kroz Pravila) od sedam analiziranih zemalja.

Da bi pomogle svojim klijentima da se što bolje i što pre upoznaju sa promenama koje su se dogodile u ovoj oblasti, banke se angažuju na razne načine: obezbeđuju im besplatne publikacije UCP 600, sponzorišu seminare, pomažu im oko pripreme dokumenata, šalju im kratka uputstva, prave obrasce zahteva za izdavanje dokumentarnog akreditiva sa svim detaljima koji su potrebni da bi njihov klijent dao precizne i jasne instrukcije banci i time se u startu osigurao od eventualnih grešaka i kontradiktornih instrukcija. Većina klijenata je

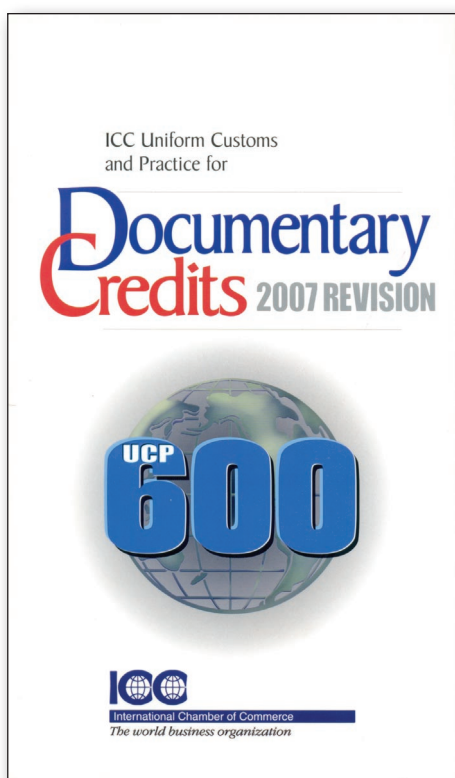
još uvek indiferentna i nije svesna činjenice da nova Pravila nude jednostavniju praksu i da je mnogo toga što je međunarodna praksa prihvatila, pretočeno u ova Pravila upravo da bi se međunarodna trgovina učinila efikasnijom i operativnijom a akreditivu se vratila uloga koju je decenijama imao kao instrument plaćanja u međunarodnom prometu.

Pravila UCP 600 prati i tzv. vodič kroz Pravila ISBP 681 koji rešava mnoge dileme u tumačenju pojedinih odredbi Pravila i objašnjava međunarodnu standardnu bankarsku praksu kod ispitivanja

dokumenata po dokumentarnom akreditivu tako da je zahvaljujući ovoj publikaciji došlo do smanjenog broja diskrepanci u akreditivnim dokumentima.

Sagledavajući uticaj novih Pravila UCP 600 na bankarsku praksu očigledno je da ista nisu suštinski uticala na tekst akreditiva, ali su Pravila pojednostavljena i što je izuzetno korisno za praktičare, date su definicije i tumačenje pojedinih pojmova koji su u dugogodišnjoj bankarskoj praksi stvarali nedoumicu i različita tumačenja u praktičnoj primeni. Sve ono što je opterećivalo Pravila sada je izostavljeno.

Uvođenjem novih Pravila za dokumentarne

akreditivne, primećeno je za proteklih šest meseci, da pojedine banke prilikom izdavanja akreditiva isključuju neke članove Pravila UCP 600 što im daje mogućnost čl. 1. ovih Pravila čija poslednja rečenica glasi: "Ona obavezuju sve strane učesnice ukoliko u akreditivu nisu izričito modifikovana ili isključena." Međutim, Komisija za bankarsku tehniku i praksu zamera bankama koje ovu odredbu koriste i u slučajevima gde je praksa pokazala da nema bojazni da će banka imati posledice, jer je izuzetno retko da se dogodi slučaj od koga su neke banke počele da se štite isključivanjem na primer drugog stava Čl. 35. UCP 600 koji glasi:

"Ako nominovana banka utvrdi da je prezentacija usklađena i prosledi dokumenta akreditivnoj banci ili konfirmirajućoj banci, bilo da ih je ili da nije nominovana banka honorisala ili negocirala, akreditivna banka ili konfirmirajuća banka mora honorisati ili negocirati ili rambursirati tu nominovanu banku čak i kada su dokumenta izgubljena u tranzitu između nominovane banke i akreditivne banke ili konfirmirajuće banke ili između konfirmirajuće banke i akreditivne banke."

Određeni broj banaka se prosto uplašio ove odredbe odgovornosti za gubitak dokumenata u tranzitu. Pre svega to su izuzetno retki slučajevi, a drugo postoji način da se banka unapred osigura tako što će u uslovima akreditiva predvideti da se akreditivna dokumenta šalju u dve pošte, zatim da se koriste nove tehnike skeniranja dokumenata i još drugih načina.

Kada govorimo o isključivanju pojedinih odredbi dobre banke moraju da upute svoje klijente da kod ugovaranja spoljnotrgovinskih poslova strogo vode računa da postoje odredbe u Pravilima koje moraju isključiti ako žele da svoju konstrukciju posla realizuju na način

kako su i želeli. Evo primera:

Uvoznik ugovori sa svojim stranim partnerom da uveze određenu količinu robe, ali pod uslovom da se pretovar ne sme izvršiti. Tako izričito stoji i u uslovima akreditiva. Recimo da je transport robe pomorskim putem. Bez obzira što je ugovorom i akreditivom zabranjen pretovar, čl. 20.c.i. UCP 600 dozvoljava pretovar i u ovom slučaju prilikom ugovaranja i izdavanja akreditiva ovaj podčlan treba isključiti. Isto pravilo važi i za ostale vidove transporta.

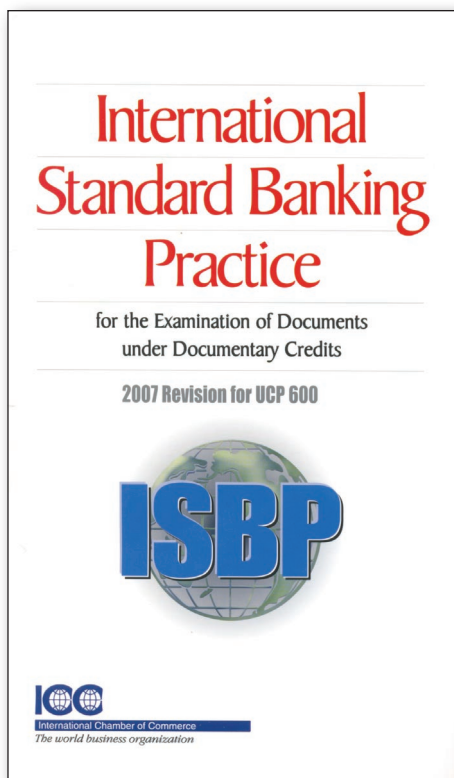
Šta je još primećeno u toku šestomesečne primene Pravila?

- akreditivne banke brže odgovaraju podnosiocu dokumenta, jer je uveden rok od pet bankarskih dana, odnosno banka je obavezna da ako se radi o neusklađenoj prezentaciji (dokumentima koja nisu u skladu sa uslovima akreditiva) dostavi, najbržim putem, upozorenje podnosiocu dokumenata najkasnije na kraju petog bankarskog dana (podčlan 16.d. UCP 600)

- znatno je smanjen broj multiplikovanih upozorenja o neusklađenim dokumentima, jer je u odredbi podčl. 16.c. precizno navedeno da banka može, u slučaju da utvrdi da dokumenta odstupaju od uslova akreditiva, dati jedno jedino upozorenje navodeći sva uočena odstupanja. Ovo praktično znači da nema naknadnog prigovora na dokumenta.

- nalogodavci - uvoznici brže daju tzv. waiver (odbijaju da dokumenta nisu u skladu sa uslovima i prihvataju ih onakva kako su i prezentovana) zbog toga što su revidirana Pravila uvela dodatne opcije za banku podčlan 16.c.

Banka neusklađena dokumenta drži dok ne primi waiver od nalogodavca i saglasi se da ga i ona prihvati, ili primi dalje

instrukcije od podnosioca pre prihvatanja waiver-a od nalogodavca. Druga opcija je da banka može, nakon davanja upozorenja, neusklađena dokumenta vratiti podnosiocu u svako doba. U revidiranim pravilima više ne postoji honorisanje ili negociranje pod rezervom ili uz garanciju.

- smanjen je broj diskrepanci zbog uvođenja članova 14.j. i 14.k.

Podčlan 14.j. glasi:

“Kada se adresa korisnika i nalogodavca pojavljuju u bilo kom predviđenom dokumentu, one ne treba da budu iste kao one navedene u akreditivu ili bilo kom drugom predviđenom dokumentu, ali moraju biti u okviru iste zemlje kao i odnosne adrese pomenute u akreditivu. Detalji za kontakt (telefaks, telefon, e mail i slično) navedeni kao deo korisnikove i nalogodavčeve adrese biće zanemareni.”

Dok ova odredba nije uvedena, banke su odbijale veliki broj dokumenata u kojima se adrese nisu podudarale sa onima navedenima u akreditivu, iako se često događalo da korisnik ili nalogodavac ili oba, promene adrese, nađu pogodniji prostor ili sagrade novu poslovnu zgradu.

Napred navedena odredba je doprinela da je sada znatno smanjen broj diskrepanci.

I novi podčlan 14.k. je takođe učinio da se smanjio broj neusklađenih prezentacija dokumenata. Ovim podčlanom je sada

regulisano da krcatelj ili pošiljalac robe naveden na bilo kom dokumentu ne mora biti korisnik akreditiva. Praksa je pokazala u toku ovih šest meseci da su neke banke počele da isključuju ovaj član prilikom izdavanja akreditiva u kome žele izričito da navedu da krcatelj ili pošiljalac mora biti korisnik akreditiva.

Primenjujući nova pravila UCP 600 banke su u praksi pokazale da su rešene da svoj instrument zvani dokumentarni akreditiv učine da bude zaista instrument plaćanja, a ne neplaćanja. Preciznije su u delu dokumenata o osiguranju i zahtevaju od svojih klijenata jasne instrukcije u pogledu vrste pokrivenog osiguranja, ne dozvoljavajući da se uslovljava

npr. *pokriće svih rizika, uobičajenih rizika i sl.* jer ovi izrazi ne garantuju osiguranje od svih rizika. Nova pravila zahtevaju od banaka da se vrste rizika. precizno navedu (ratni, štrajkovi, prekidi rada, požari, krađe itd.).

UCP 600 sadrže nove odredbe u oblasti transporta, osiguranja, načina ispitivanja dokumenata i utvrđivanja njihove usklađenosti sa uslovima akreditiva i čine osnovu za akreditivne transakcije u vremenu koje dolazi. Od svog nastanka Pravila su ostala vitalna komponenta

međunarodne trgovine. Svi oni koji se na bilo koji način bave dokumentarnim akreditivima će se pozivati u svom svakodnevnom radu na UCP 600.

